

ческая революция XXI века / Б.Н. Кузык, Ю.В. Яковец. – М.: Институт экономических стратегий, 2007. – 200 с.

8. Экономический механизм стратегии развития топливно-энергетического комплекса Украины / А.И. Амоша, С.В. Янко, Ю.П. Ященко и др.; науч. ред.

А.И. Амоша. – Киев-Донецк: НАН Украины, ИЭП, 2002. – 140 с.

9. Ярош О. Проблемы энергетической политики Украины // Мировая экономика и междунар. отношения. – 2007. – № 4. – С. 29-32.

Поступила до редакції 08.12.08

© О.М. Гізатулліна, 2008

УДК 330.1:658

*І.М. Репіна**

АКТИВІЗАЦІЯ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА ЗА УМОВИ ОБМЕЖЕННЯ ФІНАНСОВИХ МОЖЛИВОСТЕЙ

В статті розглянуто технології активізації ресурсів підприємства за умови обмеження його фінансових можливостей внаслідок впливу кризових явищ. Представлено каскад елементів моделі трансформації ресурсів в активи підприємства. Запропоновано матрицю вибору підприємством ресурсу для подальшої активізації з урахуванням існування трьох трансформаційних призм.

В статье рассмотрены технологии активизации ресурсов предприятия при условии ограничения его финансовых возможностей вследствие влияния кризисных явлений. Представлен каскад элементов модели трансформации ресурсов в активы предприятия. Предложена матрица выбора предприятием ресурса для последующей активизации с учетом существования трёх трансформационных призм.

Постановка проблеми. В наш час, коли в наслідок кризи фінансові можливості суб'єктів господарювання обмежуються, а якісні ресурси дорожчають, дуже важливо виявити стратегічні напрямки діяльності підприємства і сконцентруватися в питанні активізації ресурсів на ключових аспектах бізнесу.

На практиці ж виокремлення ключових активів бізнесу відбувається зазвичай екстраполятивно. Перелік необхідних активів складається у відповідності з уже існуючою технологією випуску продукції яку має намір підприємство виготовляти. Це призводить до виникнення проблем з конкурентоспроможністю продукції та підприємства на товарному ринку, недооцінюванням вартості підприємства на фондовому ринку, із зниженням ділової активності суб'єкта господарювання в майбутньому.

Ідентифікація активів підприємства має спиратися на стратегію його розвитку, забезпечувати бажаний результат в майбутньому. Тому варіація наборів активів в межах одного напрям-

ку діяльності може бути досить широкою, зважаючи на стратегічний курс кожного окремого підприємства.

Аналіз публікацій. Дослідженню ресурсів та активів підприємства присвячені праці багатьох відомих вітчизняних і закордонних вчених, серед яких: Б. Лев, Дж. Барні, С. Гошал, А.П. Градов, Гері Кокінз, П.Ф. Друкер, Р.С. Каплан, Дж. Б. Куїнн, Г. Мінцберг, Д.П. Нортон, Джеймс Р. Хитчнер, І.А. Бланк, О.Б. Бутнік-Сіверський, В.М. Геєць, О.В. Копилов, М.К. Марінічева, О.Г. Мендрул, О.В. Шиганов та інші. Але питання активізації ресурсів відповідно до потреб сучасної економіки підприємства на сьогоднішній момент розглянуто фрагментарно. Недостатнє опрацювання методологічних і прикладних питань управління активами підприємства за умови обмеження фінансових можливостей вимагають негайної активізації наукових досліджень у цій сфері.

Мета даної статті полягає у розгляді технології активізації ресурсів підприємства за

* Репіна І.М. – заст. зав. кафедри, докторант кафедри економіки підприємств ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана», канд. екон. наук, доцент, м. Київ.

умови обмеження його фінансових можливостей внаслідок впливу кризових явищ.

Виклад основного матеріалу. В різних інформаційних джерелах постійно наголошується на тому, що активи підприємства є однією з найважливіших категорій економіки підприємства, теоретичні аспекти якої в повній мірі не досліджені науковцями. Незважаючи на велику кількість публікацій на цю тему, що з'явилися в останні двадцять років, проблема осмислення активів підприємства не поставлена і не розкрита у всій її складності з численними взаємозв'язками і тонкощами, особливо в умовах становлення нової моделі цивілізаційного розвитку економіки та дисбалансу можливостей в період кризи. Саме така модель вимагає переосмислення категорії «активи» підприємства з позицій динаміки, структурних зрушень та фінансових обмежень.

Розглядаючи категорію «активи» багато хто з науковців не розмежує поняття активи з ресурсами підприємства і тому не приділяє йому належної уваги. Проте між ними є суттєва різниця яка чітко окреслює горизонти використання термінів «актив» і «ресурс» з позицій процесного підходу який описує послідовну

закономірну зміну предметів і явищ. На нашу думку, активи – це варіативна частина ресурсів яка обирається суб'єктом господарювання для здійснення підприємницької діяльності за схваленої бізнес-моделі через свою здатність, з урахуванням фактору часу та ризику, приносити економічну вигоду та забезпечувати конкурентоспроможність підприємства на конкретному ринку [1].

Для з'ясування технології активізації ресурсів підприємством за умови обмеження його фінансових можливостей необхідно більш детально розглянути модель трансформації ресурсів в активи підприємства, яка за всіма канонами процесного підходу передбачає наявність сукупності споріднених елементів, вхід, ядро та вихід [2]. Входом для даної моделі слугують ресурси здатні за визначеної бізнес-моделі перетворюватися в активи підприємства для досягнення очікуваного результату діяльності. Ядром є безпосередньо активи підприємства. А виходом результату участі активів у виробничій функції підприємства.

Каскад елементів даної моделі виглядає наступним чином (рис. 1).

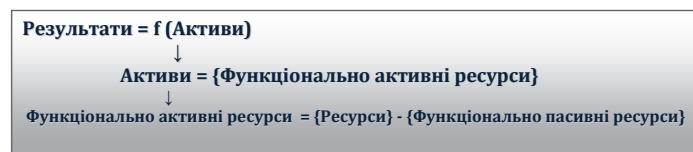

Рис. 1. Каскад елементів моделі трансформації ресурсів в активи підприємства

В практиці господарювання результати діяльності підприємства залежать від продуктивності активів, від їх спроможності приносити економічну вигоду та забезпечувати конкурентоспроможність підприємства на конкретному ринку [3]. В свою чергу активи за своєю природою є ресурсами, які в обраний момент часу в виробничому процесі змінюють свою пасивну функцію на активну, залишаючись при цьому у своїй незмінній формі.

В стабільних умовах господарювання, рішення про активізацію ресурсу приймається виходячи з реальних потреб діяльності підприємства, вартості виробничого процесу та очікувань щодо отримання певного результату. Ситуація дещо змінюється за умови обмеження фінансових можливостей підприємства внаслідок кризи. Грошова маса підприємства зменшується, що змушує його залучати матеріальні ресурси дрібними партіями, вести пошук більш дешевого і можливо менш якісного ресурсу, скорочувати бюджет витрат на роз-

робку та придбання нематеріальних ресурсів, відмовлятися від інвестиційних проектів з низькою та середньої внутрішньою нормою доходності та тривалим періодом окупності, переглядати політику щодо підбору та оплати праці персоналу. Тому постає невідкладне методичне завдання щодо пошуку механізму прийняття рішення про активізацію ресурсу в таких умовах.

Досліджуючи шляхи вирішення даного завдання було з'ясовано, що при співставленні вартості активізації ресурсу та продуктивності активу в ході використання утворюється матриця відбору підприємством ресурсу для подальшої трансформації його в актив суб'єкта господарювання (рис. 2).

Як видно з рисунку 2 матриця вибору ресурсу з метою його подальшої активізації має чотири зони: сила, життя, старість, ризик.

Якщо ресурс характеризується високими параметрами продуктивності активу та вартістю активізації ресурсу (зона «сила» за матрицею)

Рис. 2. Матриця вибору ресурсу з метою його подальшої активізації

то його доцільно обирати для використання підприємством яке має на меті посилити конкурентну позицію на ринку за рахунок використання інноваційних технологій, нової техніки, кваліфікованішого персоналу та якіснішої системи менеджменту.

За умови обмеження фінансових можливостей для підприємства стає недосяжним більш дорогий ресурс з ресурсного пакету і тому рішення про активізацію потенційного ресурсу приймається виходячи з позицій забезпечення загальної дієспроможності суб'єкта господарювання при мінімальних затратах на нього, в тому числі за рахунок деякої втрати його якісних параметрів (зона «життя» за матрицею).

В умовах старіння бізнесу зазвичай підприємствозалучаєдотрансформаціїкласичні ресурси і за умови вже тривалого використання їх вартість теж незначна (зона «старість» за матрицею). Але ця економічно вигідна ситуація триває недовго, бо низька продуктивність активу негативно впливає на загальний абсолютний результат діяльності підприємства і поступово загострює проблему скорочення грошової маси. В цей час керівництво підприємства має краще перейматися пошуком нового напрямку діяльності, ніж радити низьким затратам щодо

залучення ресурсу.

Важко економічно інтерпретувати зону «ризик» за матрицею. Не логічно погоджуватися на активізацію ресурсу, знаючи, що він дуже дорого коштує і має низьку продуктивність. Проте практика показує, що такі випадки не одиничні. Це може свідчити передусім про низький рівень кваліфікації керівника який приймає рішення про активізацію ресурсу, або про вплив інших неекономічних факторів.

В цілому слід зазначити, що в питанні ресурсовикористання метою підприємства є зниження кількості ресурсів які не використовуються до мінімуму і підвищення загальної прибутковості компанії.

Модель трансформації ресурсів в активи підприємства передбачає щонайменше три варіанти її існування: прогресивної, одиничної та регресивної трансформаційної призми.

Прогресивна (оптимальна) трансформаційна призма ілюструє ситуацію, коли з невеликого ресурсного пакету обираються активи, які здатні досягти суттєвих результатів (рис. 3). Іншими словами мультиплікатор співвідношення результатів і ресурсів більше одиниці.

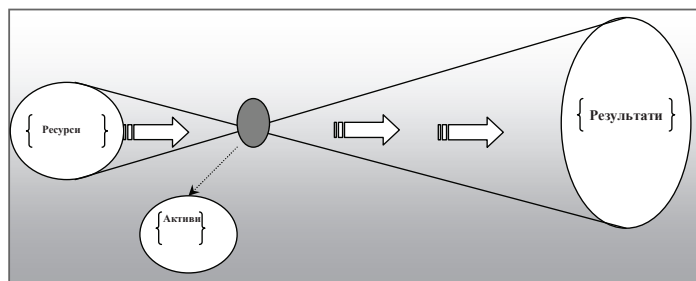

Рис. 3. Прогресивна (оптимальна) трансформаційна призма

Ситуація представлена на рисунку 3 притаманна зоні «життя» за матрицею вибору ресурсу з метою його подальшої активізації.

Одинична трансформаційна призма відтворює таку кількість результату, скільки

було запропоновано для вибору ресурсів (рис. 4).

Ситуація представлена на рисунку 4 притаманна зонам «сили» та «старість» за матрицею вибору ресурсу з метою його подальшої активізації.

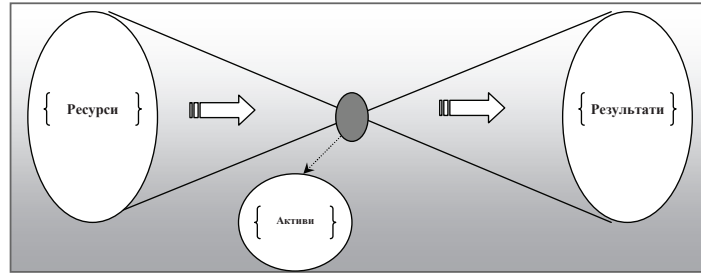

Рис. 4. Одиначна трансформаційна призма

Проте абсолютні результати які може отримати підприємство будуть суттєво різними.

Регресивна трансформаційна призма вимоглива до параметрів ресурсів на вході, проте продукує мізерні результати на виході (рис. 5).

Мультиплікатор співвідношення результатів і ресурсів менше одиниці.

Ситуація представлена на рисунку 5 притаманна зоні «ризик» за матрицею вибору ресурсу з метою його подальшої активізації.

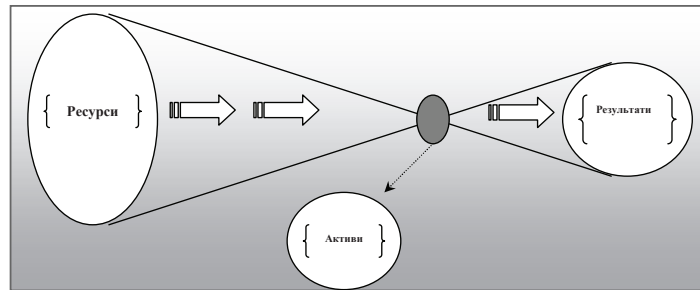

Рис. 5. Регресивна трансформаційна призма

За результатами проведеного дослідження можна зробити такі висновки:

- активи підприємства — це варіативна частина ресурсів яка обирається суб'єктом господарювання для здійснення підприємницької діяльності за схваленої бізнес-моделі через свою здатність, з урахуванням фактору часу та ризику, приносити економічну вигоду та забезпечувати конкурентоспроможність підприємства на конкретному ринку;

- для з'ясування технології активізації ресурсів підприємством за умови обмеження його фінансових можливостей необхідно більш детально розглянути модель трансформації ресурсів в активи підприємства яка існує в трьох варіантах: прогресивної, одиначної та регресивної трансформаційної призми;

- існують суттєві розбіжності в методиці прийняття рішення про активізацію ресурсу в стабільних умовах та за умови обмеження фінансових можливостей підприємства внаслідок кризи;

- при співставленні вартості активізації ресурсу та продуктивності активу в ході використання утворюється матриця відбору підприємством ресурсу для подальшої трансформації його в актив суб'єкта господа-

рювання яка має чотири зони: сила, життя, старість, ризик.;

- за умови обмеження фінансових можливостей для підприємства стає недосяжним більш дорогий ресурс з ресурсного пакету і тому рішення про активізацію потенційного ресурсу приймається виходячи з позицій забезпечення загальної дієспроможності суб'єкта господарювання при мінімальних затратах на нього, в тому числі за рахунок деякої втрати його якісних параметрів (зона «життя» за матрицею).

- в загальному питанні ресурсовикористання метою підприємства є зниження кількості ресурсів які не використовуються до мінімуму і підвищення загальної прибутковості компанії.

Викладене вище дозволяє стверджувати, що сучасний стан наукової розробки вказаної проблематики вимагає появи нової парадигмальної конструкції системи управління активами підприємств, яка має спиратися на глибоке усвідомлення процесу трансформації ресурсів в активи для досягнення очікуваних результатів за різних економічних умов.

Література

1. Репіна І.М. Активи підприємства: категоріальний аналіз та систематологія //

Формування ринкової економіки: Зб. наук. праць. Спец. вип. Економіка підприємства: теорія і практика. – Ч. II. – К.: КНЕУ, 2008. – С. 548-553.

2. Кит П., Янг Ф. Управленческая экономика. Инструментарий руководителя. 5-е изд. /

Пер. с англ. – СПб.: Питер, 2008. – 624 с.

3. Кокинз Г. Управление результативностью: Как преодолеть разрыв между объявленной стратегией и реальными процессами / Пер. с англ. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2007. – 315 с.

Поступила до редакції 22.12.08

© І.М. Репіна, 2008

УДК 336.6:338.436.33

*В.М. Гончаров**

*І.Є. Євсюкова***

ДЕРЖАВНА ФІНАНСОВА ПІДТРИМКА В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ

У статті розглянуті питання державного регулювання підтримки аграрного сектору, яка надається із державного бюджету у вигляді дотації на гектар посівів в рослинництві. Проаналізовано досвід країн-членів ЄС в частині надання підтримки аграріям та контролю за витрачанням бюджетних коштів. Проведено дослідження стану державного контролю за виділенням дотації сільгоспідприємствам та фермівським господарствам на прикладі контрольно-ревізійного підрозділу у Кременському районі.

В статье рассмотрены вопросы государственного регулирования поддержки аграрного сектора, которая предоставляется из государственного бюджета в виде дотации на гектар посевов в растениеводстве. Проанализирован опыт стран-членов ЕС в части предоставления поддержки аграриям и контроля за расходованием государственных средств. Проведено исследование состояния государственного контроля за выделением дотации сельхозпредприятиям и фермерским хозяйствам на примере контрольно-ревизионного подразделения в Кременском районе.

Постановка проблеми. Державний фінансовий контроль не можна розглядати у відриві від функцій та економічної ролі держави, яку вона відіграє на різних етапах розвитку суспільства. Пряме державне регулювання економіки здійснюється за допомогою ухвалення нормативно-правових актів, макроекономічних планів і цільових комплексних програм, доведення державних замовлень, встановлення фіксованих цін, нормативів, лімітів, здійснення ліцензування, квотування, визначення державних (бюджетних) витрат та ін.

Передбачені в державному бюджеті України фінансові ресурси дозволяють допомагати національним аграріям. Значні суми коштів державного бюджету спрямовуються на державну підтримку сільгоспідприємств у вигляді дотацій. Якщо існує державна підтримка то передбачається державний нагляд і контроль за використанням бюджетних ресурсів країни.

Сучасні бюджетні програми в аграрному секторі економіки не позбавлені певних прорахунків, що негативно позначаються на показниках виконання програм, призводячи до зниження очікуваного економічного ефекту від їх запровадження, розпорошеності державних коштів.

Аналіз публікацій. Основні напрямлення фінансової підтримки сільськогосподарських підприємств як один з інструментів державного регулювання у агропромисловому комплексі розглянуто в роботах Бондаренко О.С., Германенко О.М., Кліяненко Б.Т., Погуляйко М.В. та інших. Діхтярьов В.М., Стефанюк І.Б. проводили дослідження стану державного контролю за використанням коштів державного бюджету, що виділяються на фінансову підтримку сільгоспідприємствам та фермівським господарствам. Фінансові ресурси як грошові нагромадження і доходи

* Гончаров В.М. – зав. кафедрою економіки підприємства та управління трудовими ресурсами, д-р екон. наук, професор.

** Євсюкова І.Є. – здобувач кафедри економіки підприємства та управління трудовими ресурсами.

• Луганський національний аграрний університет, м. Луганськ.